

Nr 452.

Av herr **Nilsson** i Hörby **m. fl.**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 229, angående beredande av stöd åt insättare i vissa sparbanker, m. m.

Genom de s. k. Allmänna sparbankernas fallissemang har frågan om den statliga kontrollen över allmänna penninginrättningar i hög grad aktualiserats. Hur man än uppfattar innebörden av denna kontroll, torde få medgivas, att den i detta fall förfelat sitt syfte. Skall den statliga kontrollen ha någon betydelse, så måste väl den fordran ställas, att åtminstone affärer av uppenbart svindelartad karaktär stävjas. Att exempelvis den rörelse, som bedrivits av Allmänna sparbanken i Stockholm, är av denna art, kan väl svårligen bestridas. Vi vilja icke göra gällande, att staten skulle ha skyldighet att ersätta insättarna för deras förluster, men å andra sidan kunna vi icke frigöra oss från en känsla av att staten dock har vissa moraliska förpliktelser med hänsyn till kontrollsystemet. Den stora allmänheten i vårt land har svårt att tänka sig, att en sparbank, som är insolvent, tillåtes att fortsätta sin verksamhet, och det torde knappast vara underkastat tvivel, att statskontrollen, med rätt eller orätt, ansetts innebära en garanti att så icke är förhållandet. Hur man än ser saken, torde under alla förhållanden billighetsskäl tala för ett statligt ingripande i nuvarande situation.

I fråga om utsträckningen av det statliga ingripandet kunna med goda skäl olika åsikter göras gällande. Det förslag, som framlagts i Kungl. Maj:ts proposition nr 229, tager främst sikte på att i största möjliga grad skydda de mindre insättarna från förluster, en princip, som vi anse i stort sett riktig, även om det vore önskligt att de i propositionen framlagda riktlinjerna kunde i någon mån uppmjukas, varvid emellertid grundtanken, att varje insättare själv skall svara för en betydande del av förlusten, icke torde böra frångås.

Kungl. Maj:ts förslag innebär, att insättarna i allmänhet erhålla statsgaranti efter en glidande skala för viss del av belopp upp till 5,000 kronor. En av följderna härav är, att statsgarantien så gott som uteslutande kommer insättarna vid de två eller tre Allmänna sparbanker, som skötts sämst, tillgodo, medan de övriga icke bliva delaktiga av den statliga hjälpsaktionen. Skäl kunna, enligt vår mening, anföras för en omläggning av grundprincipen därhän, att garanti lämnas för viss del av förlusten i stället för viss del av det insatta beloppet. Någon väsentlig utvidgning av statsgarantien behöver icke följa härav, då ojämförligt största delen av den

sammanlagda förlustsumman hänför sig till de banker, som enligt propositionen skulle erhålla bistånd.

Vid övervägandet av den förlustandel, staten av billighetsskäl synes böra åtaga sig att garantera, ha vi ansett ett förslag om 30 procent vara försvarligt. Därmed lämnas en betydande hjälp medan samtidigt insättaren, såsom vi anse riktigt, själv nödgas bära en större del av ansvaret för sin medelsplacering. I likhet med vad som framhålls i Kungl. Maj:ts förslag anse vi dock, att de minsta insättningar böra garanteras i proportionsvis högre grad. För insättningar upp till 1,000 kronor torde sålunda statsgarantien böra fixeras till 50 procent av förlusten, för insättningar mellan 1,000 kronor och 2,000 kronor till 40 procent och för belopp över 2,000 kronor till 30 procent. Enligt denna skala kan en insättare av 1,000 kronor vid Allmänna sparbanken i Stockholm väntas erhålla sammanlagt 575 kronor, nämligen 425 kronor av statsmedel och 150 kronor (i mindre gynnsamt fall, enligt beräkning i propositionen) i utdelning av bankens tillgångar, för ett insatt belopp av 2,000 kronor 1,065 kronor, för 3,000 kronor 1,470 kronor, o. s. v. Om en närmare prövning av materialet ger vid handen, att skäl finnas för uppdragande av en maximigräns ifråga om större insättningar, förutsattes att detta sker. Likaledes förutsattes, att statsgarantien begränsas till verkliga insättare, i det att effektiv utgallring av alla s. k. »luftböcker» verkställs.

Ifråga om kommuners och föreningarnas tillgodohavanden kan med fog framhållas, att deras förtroendemän böra ha haft större möjligheter än den stora allmänheten att bedöma ifrågavarande bankers soliditet, men å andra sidan ha tydligen även dessa litat på den statliga kontrollen. Särskilt på platser, där intet annat bankkontor än Allmänna sparbankens funnits och inlåningsräntan icke varit högre än vid andra sparbanker, kan det åtminstone icke i alla fallen läggas förtroendemännen till last, att Allmänna sparbanken anlåtats. Skulle det vid en mera ingående undersökning befinnas möjligt att för inskränkning av statens kostnader uppdraga en skiljelinje mellan olika slag av juridiska personer, borde statshjälpen begränsas till sådana fall, där särskilt ömmande omständigheter föreligga, t. ex. sjukkassor.

I likhet med vad som föreslås i propositionen anse vi, att full täckning bör garanteras beträffande insättningar å s. k. skolsparböcker. Dessutom anse vi, att omyndigas medel helt böra garanteras såsom en konsekvens av gällande lagstiftning.

Även om statsgaranti lämnas för viss del av insatta belopp, komma helt naturligt svårigheter att uppstå för en stor mängd insättare under den tid, som åtgår för avveckling av ifrågavarande sparbankers rörelse. I propositionen uttalas en förväntan, att — därest statsgaranti lämnas — andra penninginstitut skola befinnas villiga att mot säkerhet i insättares sparbanksbok lämna försträckning intill en avsevärd del av det garanterade beloppet. Det kan enligt vår mening sättas ifråga, huruvida icke

staten även i detta avseende borde träda emellan, t. ex. genom att tillåta belåning i riksbanken, vilket för de smärre insättarna säkerligen vore av ej ringa betydelse. Likaledes torde böra övervägas, huruvida innehavare av legitim kredit hos dessa sparbanker, exempelvis för egnahemsändamål, på liknande eller annat sätt behöva skyddas. Eventuella åtgärder av detta slag synas kunna läggas efter sådana linjer, att staten icke åsamkas några egentliga förluster.

Kan en tillfredsställande väg utfinnas för tillfällig hjälp till insättarna under avvecklingstiden, synes det vara högst önskvärt, att avvecklingen finge ske så varsamt som möjligt till undvikande av onödiga förluster. Att i detta avseende engagera staten mera direkt än som föreslås i propositionen torde emellertid icke vara att förorda.

Det förslag till riktlinjer för statens inskridande, som vi här framställt, drager givetvis något större kostnader än Kungl. Maj:ts förslag på grund av hjälpaktionens utvidgning till att i viss utsträckning gälla samtliga ifrågavarande sparbanker samt de höjda bidragen till vissa kategorier av insättningar, men såvitt med nu tillgängligt material kan bedömas, synes dock statens utgifter för hjälpaktionen kunna hållas inom belopp, som ej torde behöva rubba instundande budgetårs finansplan.

Med stöd av det anförda få vi hemställa,

att riksdagen ville på så sätt bifalla Kungl. Maj:ts proposition nr 229, att statens bidrag till insättarna må — i huvudsaklig överensstämmelse med vad här angivits — utgå med viss procent av förlusten å insatt belopp, dock att instundande budgetårs finansplan icke må rubbas.

Stockholm den 24 april 1929.

Janne Nilsson.

And. Lindgren.

Harald Andersson
i Dunker.

